

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petična enostolna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 82.

Sreda 8. oktobra 1930.

Leto V.

Atentati in politični umori posledica časa in razmer.

Odmevi procesa proti atentatorju na italijanskega prestolonaslednika.

Nehote se vprašamo, kaj je vzrok tolikim atentatom in umorom s političnim ozadjem. Političnih umorov ne smemo primerjati z navadnimi zločinskimi umori ali fantovskimi poboji, ki so ali posledica egoizma, domišljavosti ter včasih tudi boleste nega sadizma.

Nedavno završeni proces proti italijanskemu emigrantu, študentu de Rosa, ki je streljal na italijanskega prestolonaslednika Umberta, ob priliki, ko je ta obiskal Bruselj, kamor je prišel po hčerko belgijskega kralja, je zopet sprožil debato o atentatih v političnih umorih v vsem svetovnem tisku. Mnogo so k temu pripomogli izvajanja zagovornikov obtoženega de Rosa. Iz te diskusije posnemamo:

V srednjem veku in sploh v starih dobah so naročali in izvrševali nasilne ali zavratne umore razni potentati posvetni ali cerkveni, da so se iznebili neljubih ali svojemu vplivu nevarnih oseb. Ostanki teh običajev so bili pred vojno še pogosti. Zarote v Rusiji, falzificiranje diplomatskih spisov (Friedjungov proces, zagrebški proces), umor Rathenaua, Mat-teotija itd. To so sami dogodki, ki povsem sličejo dogodkom današnjih dni z edino razliko morda, da so se ona nasilstva vršila po inicijativni gospodarstvenih ali njihovega kroga, do čim se sedanji atentati ne umori izvrše, ne vsi, vendar večinoma iz vrst opozicije, kateri se zabranjuje udeleževanje na drugačen način. Če pogledamo namreč, po katerih državah in po katerih ozemljih se izvršujejo nasilstva največ, vidimo, da je tam, kjer je pritisk najhujši, tudi največ poizkusov nasilnega uveljavljanja. Iz Rusije izvemo marsikaj, tudi iz Italije; ali to so samo posamezne akcije, olupšane; velika večina družabnih konfliktov pa vladajoči režimi zamolče, da ne bi vplivali neugodno na domače in tuje javno mnenje in razpoloženje. Zagovorniki, ki so v Bruslju branili atentatorja na italijanskega prestolonaslednika, de Rosa, so popolnoma enako, kakor so imeli politični umori, politične intrige in varanje javnosti, namen ohraniti neokrnjeno oblast raznim oblastnikom in potentatom do najnovejše dobe, tako imajo današnji politični umori in atentati namen, priobriti uveljavljenje onim, ki so brez pravic in nimajo prilike, da bi se udeleževali v pravcu svoje ideologije.

Seveda je med obema pravcema moralna razlika. V prvem primeru gre za absolutistični namen, dočim gre v drugem primeru za individualno ali ideološko udejstvovanje, ki je vse-kakor pravica posameznika. Nočemo razmotrivati o tem, v koliko se dajo opravičevati taka dejanja moralno ali etično, ker to ni naš namen. Nedvomno pa imajo vsi taki zadnji pomočki, naj izhajajo od koderkoli, svoj prvotni vzrok v nesvobodi, v prevelikem omejevanju svobode glede izražanja mnenja in udejstvovanje.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da je današnja doba vsaj na videz kulturna doba. V tej dobi splošnega napredka in razvoja se svet ne bo podrl, če se pusti razmaha kulturnim in sociološkim ideologijam. V današnji kulturni dobi more končno obveljati le trezna in pametna misel kot rezultanta celotnega življenjskega vrvenja.

Prva balkanska konferenca.

Tudi Delavske zbornice zastopane.

V Atenah zboruje od dne 4. do 12. t. m. prva balkanska konferenca. Konferenca ima namen zblížiti balkanske države v gospodarsko-političnem pogledu in se vrši po inicijativni angleške delavske vlade. Konfe-

rence se udeležuje med drugimi tudi tajnik Delavskih zbornic, dr. Živko Topalović iz Beograda. Ljubljansko Trgovsko zbornico zastopa tajnik I. Mohorič. Konferenca je za pomirjevalne Balkana izredne važnosti.

Avstrijski fašisti resno mislijo na puč.

Grožnje notranjega ministra, ki bi menda rad izzval intervencijo nasledstvenih držav.

Heimwehr je izdal oklic, predsednik Starhemberg pa je podal značilno izjavo.

V oklicu pravi avstrijski fašizem: »Kdo nam zagotavlja, da ne bodo volitve novembra meseca dale rdeče večine? Ali naj se potem brezupno pogreznemo v staro močvirje, ki bo zalilo tudi naše gibanje?»

Če je danes Heimwehr položil svojo roko na krmilo vlade, potem se to ni zgodilo, da ščitimo krščansko-socialno stranko, nego da krmilo za naše gibanje, za heimwehrovsko gibanje trdno držimo in z železno voljo, da si tega ne damo vzeti iz rok po rdeči večini, če bi jo morebiti ljudstvo volilo.

Heimwehri so s tem oklicem dali krščanskim socialcem prav pošteno brco. Že prej se je ponovno poudarjalo, da nacionalni socialisti ne spadajo v vlado, ker potem ni več mogoče delati ustavno.

Glede tega oklica je podal Starhemberg izjavo, v kateri pravi, da smatra Vaugoina za prijatelja in da še ni gotovo, kaj bi napravili z volitvami, če zmagata rdeča večina. Gospod grof torej oklica ne preklicuje.

Poseben oklic je izdala že tudi Velenemska ljudska stranka. Oklic pravi, da vodi Vaugoinova politika ljudstvo v prepad. Vodilne uradnike pri železnicah je nova vlada zamenjala, tudi po Evropi znane strokovnjake. Oklic pozivlje rojake, naj ne deržejo z odprtimi očmi v pogin.

Avstrijsko socialno-demokratsko delavstvo se torej nahaja pred težkim vprašanjem. Izdajstvo krščanskih socialcev, pravih habsburških patriotov, pomeni grozovit zločin nad avstrijskim narodom.

In to avstrijsko politiko vodi avstrijski prelat dr. Seipel, ki nima drugega v glavi, kakor hauziranje za Habsburžane in za odpravo demokratskega parlamentarizma. Tudi to njegovo delo je akcija, in sicer politična pod krinko sredstva posvečujejo namen.

Dr. Schober je prevzel kandidaturu na listi strank meščanske sredine.

Stranke meščanske sredine, ki nočejo biti vazalke krščanskih socialcev, so se zedinile za predstoječe volitve, ki bodo že 9. novembra, za skupno kandidatno listo in so poslale k dr. Schobru delegacijo s prošnjo, da prevzame volilno kandidaturu, na kar je on pristal. Meščansko sredino bodo tvorili nemški nacionalci, Landbund, demokrati in obrtniki. »Neueste Nachrichten«, »Allgemeine Zeitung«, »Freie Presse« in »Wiener Tagblatt« pozdravljajo to rešitev, s

Vzrok političnim atentatom in umorom ni toliko kulturna stopnja človeštva, ne moralna in etična stran, ampak zadržana individualnost, ki potem sega v globokem razžaljenju in ogorčenju po pomočkih, ki jih z etičnega stališča ne odobravamo, pa naj izvirajo kjerkoli. So pač ostanki

katero je vstal krščanskim socialcem nevaren tekmeč.

Heimwehr se krha.

Samolastno nastopanje Starhemberga in njegova uslužljivost krščanskim socialcem, je tudi v vrstah Heimwehra samega zbudilo veliko nezadovoljstvo. Štajerski in koroški Heimwehr hočeta postaviti neodvisno kandidatno listo pod imenom »Heimatblock«, isto pripravljata tudi solnograški Heimwehr. Študentovska sekcija v Inomostu je korporativno izstopila iz Heimwehra.

Knez Starhemberg je izstopil iz Heimwehra.

Avstrijska nova Vaugoinova vlada je v težavnem položaju. V inozemstvu je zbudila presenečenje in sam notranji minister knez Starhemberg je moral izstopiti iz Heimwehra, da s tem omili neugodni vtis v inozemstvu. Vsa znamenja kažejo, da gospodje v tej »posrečeni« sestavi ne bodo dolgo krmarili demokratske republike.

Republikanskemu »Schutzbundu« groze z razpustom.

Na socialno-demokratskem shodu v Favoritah na Dunaju je dr. Deutsch povedal, da namerava notranji minister knez Starhemberg republikanski Schutzbund razpustiti. Za ta slučaj bo stranka ustanovila delavsko rediteljsko službo kot neposreden svoj organ in jo bo poverila članom bivšega Schutzbunda. Dr. Deutsch pravi, da si želi tega koraka, da bo lahko inozemstvo videlo, kak režim vlada v državi, kjer bo Heimwehr smela obstojati, Schutzbund pa ne.

Major Pabst se vrne v Avstrijo.

Major Pabst, voditelj avstrijskih fašistov, je bil zaradi protidržavne propagande kot inozemec izgnan iz Avstrije. Sedanja vlada se pripravlja, da mu dovoli povratek.

Ko se bo Breitnerjeva glava zvalila v pesek...

Na dunajskem shodu je rekel fašistovski minister Starhemberg: »Na Dunaju gre v tem volilnem boju predvsem za to, da zlomimo Breitnerjevo moč. Zmagata bo tedaj naša, ko se bo Breitnerjeva glava zvalila v pesek...«

Bivši grof Starhemberg bi se rad igral z giljotino, kar je pa nevarno. Socialni demokrat Breitner je dunajski občinski gospodar, ki je ustvaril velikanske stvari. Moderni znanstveniki ga slave. In ta habsburški grofič grozi z giljotino!

iz onih dob, ko so razni potentati iz drugačnih razlogov izvrševali najhujše zločine, misleč, da imajo vso moralno pravico do tega.

Tako moramo razumeti nesrečo današnje dobe in želeči, da se odpravijo vzroki na celi črti javnosti ter da se vrnemo k dobi človečanstva.

Fašizem in korupcija

Sodna razprava je dokazala, da je fašizem leglo korupcije.

Človek bi mislil, da je šovinistični nacionalizem ali fašizem nasprotnik korupcije. Toda ni tako. Že v naravi fašizma samega je, da se v njem zbirajo predvsem demagogi, ki jim ni ideal fašizem, ampak le sredstvo za dosego raznih osebnih ciljev.

Znano nam je, kako podpirajo kapitalisti fašiste v Avstriji in Nemčiji. Tudi pri nas skušajo ustvariti podobno gibanje podjetniki pod firmo »delavske organizacije«. A delajo pa ti elementi v smislu kapitalizma ali svojih osebnih interesov.

Lep vzgled nam nudi sodna razprava v Cremony v Italiji. Fašistični poslanec Belloni je bil leta 1928 milanski župan. Poslanec Farinacci je očital Belloniju, da je izrabljaj župansko mesto za osebne koristi ter dovoljeval bankam in raznim družinam ugodnosti v škodo občine. Belloni je tožil Farinaccija zaradi žaljenja časti.

V razpravi pa se je dokazalo več nelepkih stvari. Belloni je najel leta 1927 za mesto Milano posojilo pri Dillon Read, dasi je Blairova družba nudila mnogo ugodnejše pogoje. A bili sta še dve ugodnejši ponudbi. Pri posojilu 30 milijonov dolarjev je utrpela s tem milanska občina 6—7 milijonov lir (okoli 20 milijonov Din). Listine so se pa izgubile in jih na magistratu ni bilo mogoče najti. Pogodba za odvažanje smeti, ki jo je sklenil Belloni, je napravila milanski občini 5 milijonov lir škode. Fašistični župan pa je delal še druge kupčije, tako pri snovanju mlekarke centrale. Ko so fašisti zavzeli Rim, je bil Belloni upravni odbornik samo ene delniške družbe, leta 1929 že treh družb in ko je postal milanski župan, je vstopil kot upravni svetnik v 20 družb, in sicer tudi v plinarno, ki je dobavljala mestu plin.

To je res prava slika fašizma.

Poljska kriza.

Izmišljotine poljske vlade o prevratnih namerah socialne demokracije.

Na Poljskem so zopet aretirali dva bivša poslanca. Prav zanimivo pa je, da je državni pravdnik, Mihalovski, dal že pred obravnavo listom dokazilni material, ki, kakor pravi, dokazuje, da so socialni demokrati pripravljali nasilen prevrat, predvsem poslanci Dubvis, Lieberman in Prager. Vršili so se tečajji, kakor se vrše poulični boji itd.

Socialno-demokratski »Robotnik« pravi, da je gospod državni pravdnik najbrže bral te bajke v Wallaceovih romanih. Socialna demokracija se še nikoli ni pripravljala za državni prevrat in tudi ni imela tečajev za poulične boje v meščanski vojni.

Umor fašista v Vrpoljah.

Nove aretacije Slovencev v Vipavski dolini. Tiskarna in uprava »Novega lista« v Gorici razbita.

V nedeljo je nekdo s strelji iz samokresa ubil učitelja in predsednika fašistične krajevne organizacije v Vrpoljah pri Vipavi. Goriški fašisti so takoj osumili tega čina Slovence, proti katerim so vprizorili v Gorici burne demonstracije in so popolnoma razbili tiskarno, kjer se je tiskal zadnji slovenski list v Julijski Benečiji, goriški »Novi list«. Člane redakcije je morala ščititi milica, da jih demonstranti niso linčali. V zvezi s tem je bilo še isti dan aretiranih veliko Slovencev iz Vipavske doline.

Za ustavo in demokracijo.

Socialna demokracija in nemški parlament.

Kancler Brüning je bil pri volitvah poražen. Vladne stranke so ostale v veliki manjšini. Pridobili so pa fašistični nacionalni socialisti in komunisti, s katerimi ne mara nobena stranka delati. Brüning se je pogajal s strankami in grozil, da bo vladal brez parlamenta, kar bi bilo prav vseč fašistom in njihovemu vplivu, ker bi se s tem omajali temelji ustave in demokracije.

O stališču do vlade se je posvetovala tudi socialno-demokratska državnozborna frakcija dne 3. t. m.

Herman Müller je podal poročilo o političnem položaju in razgovoru z državnim kanclerjem. Konferenca je kmalu uvidela resnost položaja ter izjavila, da je položaj tako resen, da se ne more razpravljati o zadevi samo z agitatoričnega stališča. Stranka mora torej ohraniti možnost, da se more pogajati, če bo v vladi sodelovala ali jo podpirala ali ne.

Konferenca je skenila, da je predvsem dolžnost socialne demokracije, braniti ustavo in parlamentarizem.

Demokracijo ogrožajo vsi socialno reakcionarni krogi, ki hočejo izriniti gospodarsko krizo za poslabšanje socialne zakonodaje in zniževanje mezd. Istotako ogrožata demokracijo fašistično gibanje nacionalnih socialistov in komunistična stranka, ki v tej protirevolucionarni situaciji delavstvo razdvaja in s tem otežkoča borbo proti reakciji. Kriza se po mnenju socialne demokracije ne da odpraviti z zmanjšanjem kupne sile množic, nego le s preskrbo dela in s skrajšanjem delovnega časa, kar bi omogočilo nuditi nezaposlenim zopet

delo. Politična negotovost utegne postati nevarna za nepričakovane zapletljajve. Povzročila je beg domačega kapitala iz države ter ovirala dotok inozemskega kapitala. Od tod je nastala gospodarska kriza. Le zagotovitev strogo ustavne vlade bo omogočila potrebno preskrbo dela.

Socialno-demokratska državnozborna frakcija je ob čuvanju življenjskih interesov delovnih množic zastavila svoje sile za zagotovitev parlamentarne podlage in za rešitev najnujnejših finančno-političnih nalog.

Nadalje izjavlja frakcija, da bo vztrajala na svoji dosednji zunanji politiki ter odklanjala vse zunanje in trgovsko-politične eksperimente, ki bi gospodarske odnose med narodi kalili in morali dovesti k poostitvi krize. Frakcija bo stremela zakonitim potom, da se odpravijo za široke množice neznosne določbe zasilnih naredb ter pričakuje, da jo bodo vse delavske organizacije najaktivneje podpirale v tem boju, ter nje boj tudi zunaj parlamenta podpirale z vsemi primernimi pomočki.

Na enako stališče so se postavili češki in nemški socialni demokrati. Tudi v Čehoslovaški se pojavlja nacionalistični fašizem, ki bi utegnil v Čehoslovaški dovesti, ker je mnogo političnih strank, do enakih razmer, kakor v Avstriji in Nemčiji. Obe stranki sta zaradi tega edini v tem, da mora socialna demokracija danes čuvati predvsem demokratični parlamentarizem in republiko. Zato sodelujejo v vladi.

stane le vprašanje: pogin ali vstajenje. Ker človeštvo ne more poginiti in tudi svetovno gospodarstvo ne, je le vstajenje mogoče. Izboljšanje gospodarskih razmer za dosego vsaj razmeroma ugodnega blagostanja, je mogoče že v treh letih. Mussolini je torej postal jako miroljuben prerok.

Grozovita zrakoplovna katastrofa.

Največji zrakoplov R 101 na potu v Indijo eksplodiral in zgorel. 53 oseb postalo žrtev plamena.

Angleški zrakoplov »R 101« je zapustil dne 4. t. m. Cardingthona na poletu v Indijo. V zapadni Franciji, blizu Beauveesa, pa je ponoči eksplodiral in popolnoma zgorel. Od 54 oseb, ki so se vozile z zrakoplovom, se je rešila ena in častnik ter šest moških posadke.

Zrakoplov je letel v najhujši nevihti ter zadel v hribovit teren ter enkrat ali dvakrat eksplodiral. Ponesrečil je tudi letalski minister Thompson. Pravega vzroka nesreče še niso ugotovili.

Iz skupine je izstopil podjeten dečko. Ozrl se je po ostalih in jim pomenljivo namežiknil.

»Koga iščeš?«
»Ženina. Toneta. Iz Amerike je prišel.«
»Jaz sem ga videl.«
»Kje? Kje je? Povej! Pokaži!«
»S kočijo se je peljal. Tu mimo.«
»Kdaj?«
»Pred desetimi minutami.«
»V katero smer?«
»Če se ne motim, proti Rečici. Pokažem ti.«

Dečki so od zadaj dregali svojega tovariša in mu došepetavali. Deklice so stiskale glave in kihitale. Mahoma je otročad obkolila Tilko od vseh strani. Vsevprek so vikali: »Ženin je prišel! — Je dosti denarja prinesel? — Kdaj bo pa ohcet? — Al' je fejest? — Ho, ho! — Hi, Hi!« Gnetli so se okrog nje. Cukali so jo za ruto.

Dečko, ki jo je ogovoril, je šel naprej, ona pa za njim. Po sredi ceste. Vsa otročja druhal jima je sledila. Za ogrom sosednje hiše ji je pokazal v daljavo, kjer je izginjal nek kmečki koleselj:

Doma in po svetu.

»Svoboda« kontra »Jugoslovan«. V soboto, dne 4. t. m. se je vršila pri deželnem sodišču v Ljubljani glavna razprava o tiskovni tožbi mariborske podružnice »Svobode« proti odgovornemu uredniku »Jugoslovana«. Junija t. l. je namreč »Jugoslovan« priobčil trditve, da je mariborska »Svoboda« razpuščena, kljub temu pa nabira med svojimi člani sklad za potovanje na mednarodno delavsko olimpijado, ki se bo vršila prihodnje leto na Dunaju. Ker je ta notica vzbudila med člani »Svobode« vznemirjenje, kar je v sedanjih razmerah zelo razumljivo, se je mariborska »Svoboda« odločila za tožbo. »Jugoslovan« je za svoje trditve, da je »Svoboda« razpuščena in da bi bila udeležba »Svobode« na delavski olimpijadi nedopustna, nastopil dokaz resnice, ki se mu pa ni posrečil. Pri sobotni razpravi je dal »Jugoslovan« »Svobodni« zahtevano zadoščenje in je v nedeljski številki objavil izjavo, da mariborska »Svoboda« ni razpuščena, da legitimno deluje in da je upravičena organizirati delavske izlete. Opozarjamo na to vse člane »Svobode«, ki naj pridno zbirajo za potovalni sklad »Svobode«, da bo udeležba na delavski olimpijadi prihodnje leto na Dunaju čim številnejša.

Duha napredka ni mogoče oklepati v okove. Tako uči zgodovina, tako uči filozofija. Zato evropska reakcija ne bo mogla uspeti, če ima narod še kaj zdravega duha, zdrave misli in zdravega hotenja. Fašizem, kljub svojim trenutnim uspehom, katastrofalno propada, ker je duh narodov zdrav, krepak. Če bi to ne bil slučaj, bi evropski narodi propadli, kakor so propadli stari narodi, ki so se jeli posluževati podobnih metod, ne da bi bili pustili, da se narodi sami kulturno in moralno razvijajo in dvigajo. Tako so govorili še nedavno filozofi o Evropi, govorili so tako o Italiji, Španiji, Rusiji itd. Zgodovina in znanost, filozofija in srčno hrepenenje po svobodni kulturi nas mora prepričati, da je tako in da je naravni zakon tak.

Strokovne organizacije bodo po novem zakonu, ki se v Beogradu pripravlja, podrejene delavskim zbornicam. V predvojni Srbiji je bil že pred vojno in do danes v veljavi tak zakon. Delokrog zbornic pri nas se s tem razširi.

Beda državnih nastavlencev. Pišejo nam: Ker javnost položaj državnih nameščencev večkrat krivo presoja, naj služi naslednji primer za dokaz, da ni vse zlato kar se sveti. Neki uslužbenec, ki ima okrog 30 let službe in je imel kot delavec okrog 1300 Din plače, pa je bil nastavljen, prejema sedaj 975 Din. Od te plače pa dobi le 880 Din. Polovico od tega plača za stanovanje. Kje naj vzame za premož in drugo?

»Glej, ravno tamle se pelje! Teci, mogoče ga še dohitiš!«

Tilka je res pospešila korake, v veliko veselje razposanjencev. Tekli so za njo in kričali: »Ženin, ženina? — Ho, ho! — Bi rada nocoj spala z njim? — Ho, ho! Troje se jih je oprjelo preko ramen in so, zibaje se sredi ceste kakor pijanci, začeli peti:

»Gremo v Ameriko...«
Mala frklja je priletela od zadaj in je Tilko sunila v hrbet, da se je opotekla:

»Moraš bolj hitro teci, če ga hočeš dohiti.«

Pripravljali so se še drugi, da si privoščijo ta »špas«, medtem pa je priletela od zadaj kepa cestnega blata, Tilki ravno sredi hrbta, da je brizgnilo na vse strani.

»Ho, ho, ho!«
»Tarča!«
»Dajmo jo!«
In deset malih otrok je hkrati seglo po blatu.

Tilka se je na vso moč trudila, da bi hitreje hodila. Spustila bi se rada v tek. Ali nože so bile tako težke. Kakor iz svinca. V členkih jo je zbadalo, kite so bile kakor lesene.

Kaj pravite? Kaj pravite pri »Slovencu«, kakšna je ta doslednost: V »Slovencu« smo v zadnjem času ponovno čitali o avstrofašistični nevarnosti. Na čelu avstrijskega fašizma pa stoji prelat dr. Ignac Seipel, bivši kancler in sedanj minister za zunanje zadeve, ki je sprejel v novo vlado dva voditelja avstrofašizma. »Slovenec« ne bo hotel g. Seipla sedaj naenkrat zatajiti, ko ga je tolikokrat hvalil kot dobrega prijatelja bivše SLS. Znano je, da danes dela sam Vatikan fašistično politiko, ne samo s tem, da fašizem tolerira, temveč, da ga moralno podpira. Tudi gospod Seipel ima gotovo od strani Rima proste roke, da dela svojo heimwehro politiko z dovoljenjem ali najmanj s toleranco Vatikana. Ugotovljeno je, da je avstrofašizem naši državi nevaren in da je duševni oče tega fašizma dr. Seipel. — Tega ne bo hotel menda Slovenec sedaj tajiti. Kako se to strinja z zatrdili Vatikana, da je duhovnikom prepovedano vmešavati se v politiko in da je katoliška akcija, koje duševni oče v Avstriji je Seipel — nepolitična. Torej, gospodje pri »Slovencu«, kaj pravite na to?

Zasedanje društva narodov v Ženevi je bilo dne 4. t. m. zaključeno. Zadnja točka je bila izenačenje pakta Društva narodov in določb Kelloggovega pakta. Vprašanje so odložili na bodoče leto. S tem je bilo zaključeno enajsto zasedanje.

Ker bo dr. Schober kandidiral pri volitvah, bo odstopil kot predsednik policije. Imenovanje novega predsednika spada v resor notranjega ministra Starhemberga, ki bo poskrbel, da bo na to mesto imenovan pristaš Heimwehra. Tudi pri vodstvu žandarmerije se pripravljajo personalne spremembe, tako da bo vsa oborožena sila Avstrije v rokah Heimwehra.

Dunajska policija za dr. Schobra. Menda se je prvič zgodilo, da je dunajska policija nastopila na ulicah ne kot zaščitnica reda in preprečevalka demonstracij, temveč je sama demonstrirala. Še isti dan zvečer, ko se je zvedelo, da so krščanski socialci izrinili dr. Schobra s kanclerskega stola, se je prilikom shoda gospodarske zveze policijskih nastavlencev, po končanem shodu formiral velik demonstrativni obhod, ki se je pomikal iz 12. okraja proti notranjemu mestu pred kanclersko palačo. Udeležilo se je obhoda nad 2000 uniformiranih policistov, ki so pred kanclerskim uradom vzklikali svojemu predsedniku dr. Schobru in mu zagotavljali svojo zvestobo, obenem so pa dajali duška proti krščansko-socialnim intrigantom z Vaugoinom na čelu, ki so na umazan način izigrali dr. Schobra in ga nadomestili z režimom političnih hohštapljerjev. Novi režim hoče dr. Schobru tudi iztrgati predsedništvo nad policijo in onemogočiti njegov

Tone Maček:

29

Ženin iz Amerike.

In že je stekla naprej po vasi. Vsakega človeka, ki ga je srečala, ga je ustavila.

»Ste videli mojega ženina. Iz Amerike. S kočijo se je peljal.«

Ljudje so začudeno zmajevali: »Nič nismo videli. Mogoče je šel že naprej.«

Šla je v gostilno »K Štefanu«.

»Ali je Tone tukaj? Iz Amerike se je pripeljal z vlakom. Zdaj se vozi v kočiji. Mene išče.«

»Štefanovi« so jo poznali in sočutno so jo tolažili:

»Mogoče sta se zgrešila. Najbrž je šel naravnost gori, k Vam.«

Šla je naprej. Iz šole so ravnokar pridrveli otroci. Vprašala je tudi nje: »Ste videli mojega ženina? Iz Amerike je prišel. V kočiji se vozi.«

Pred čudnim bleskom njenih oči in pred njeno zanemarjeno zunanostjo so se prvotno plaho umaknili. Oni pa, ki so jo poznali, so šepetali drugim:

Nedostajalo ji je zraka. Odpirala je usta, kakor riba na suhem, in lovila sapo. V prsih je hreščalo in sikalo, kakor v mehu starih, razsušenih orgel. V grlu ji je grgralo in silil jo je kašelj, da je bila vsa zaripla v obraz. Srce ji je silno bilo in v sencih ji je šumelo, kakor da se vtaplja v razburkano morje. Bala se je, da bo vsak hip omagala in padla po tleh, kakor ustreljena ptica.

Ali to zdaj ne sme. Mora vzdržati, mora hiteti. Pred seboj vidi cilj svojega življenja, svoj idol, uresničenje svojih dolgih sanj. Kočijo, ki se tam v daljavi izgublja. Naj li zdaj omaga? Tako blizu svoji sreči? Dohiteti jo mora. Za vsako ceno. Vedno bolj majhna in majhna je tista točka tam na obzorju. O, če je več ne doseže! Se li še kdaj vrne?

Nič ni več slišala razposajenih krikov, nič ni čutila blatnih kep na svojih plečih in ledjih. Pogled ji je bil nepremično uprt naprej, v tisto točko, ki se je vedno bolj oddaljevala. Nože so ji odpovedovale službo, v prsih je hreščalo, srce ji je hotelo razpočiti.

»Tone! Tone!«

vpliv nanjo, zato je izdal Vaugoin narredbo, s katero si pridrujuje sam, kot vojni minister, nadzorstvo nad zvezno policijo, kar pa vzbuja pri njih še več nerazpoloženja, zlasti še, ker hoče vpeljati za službo nošnje težkih čelad.

»Wiener Journal« očita Starhembergu mladeniško zaletlost in smešnost. V petek je izdal Starhemberg, skupno s Pfrimerjem heimwehrovski proglas, v katerem grozi s pučem tudi tedaj, če bi morebiti dobili marksisti pri volitvah večino. To je izzvalo burjo v vsem meščanskem tisku in drugi dan je že moral minister Starhemberg dati popravke, češ, da se njegove besede niso prav tolmačile in da ne misli na nasilen preobrat. To je bilo tudi zaščitniku Heimwehra, »Wiener Journalu« preveč in očita Starhembergu, da s svojimi konfuznimi izjavami samo smeši heimwehrovsko gibanje in ga spravlja ob ugled, sam pa, da bo postal s takim postopanjem kot minister nemošč.

Ustavljeno kazensko postopanje proti majorju Pabstu. Predposledice heimwehrovske vlade se že vidijo. Kazensko postopanje proti organizatorju Heimwehra Pabstu je na podlagi člena 90 kaz. proces. reda ustavljeno. Razen tega se že govori, da se bo Pabst vrnil v Avstrijo. Pabst je, kot je znano, v intimnih zvezah z italijanskim fašizmom.

Radi veleizdaje obsojeni oficirji nemške Reichswehr. V ulmskem veleizdajniškem procesu proti trem oficirjem državne brambe so bili vsi trije spoznani krivim, ker so pripravljali puč (s Hitlerjem) ter so bili obsojeni vsak na poldrugo leto trdnjavske ječe ter na plačilo stroškov. Razen tega dva na odpust iz službe.

Predsednik poljske strokovne zveze Kwapiński aretirán. Deset odstotkov članov poljskega sejma je Pilsudski že spravil v trdnjavo Brest-Litovsk. Vse same politične odličnjake. Sedaj se je pa spravil še na nevtralne osebnosti, med drugimi je dal zapreti tudi Kwapińskega, odličnega funkcionarja poljskih stokovnih organizacij, ki je že pod ruskim carskim režimom več let predsedel v ječi in je veljal za dobrega prijatelja Pilsudskega, kateremu je pomagal leta 1920 organizirati obrano pred boljševiskim vpadom. Ker sedaj ni več brez pridržka odobral njegovega divjanja, ga je kratkomalo vtaknil zopet v ječo.

Češko vojno ministrstvo je naročilo v Škodovih tovarnah več oklopnih ladij s topovi in mitraljezi, ki bodo križarile po Donavi.

Po Ukrajini vre vseprek. Ne mine dne, da bi ne poročali o političnih umorih, požigih in sabotažnih aktih Ukrajincev, ki jih trumoma gonijo v ječo. Pilsudskega režim zapira tudi ukrajinske šole in prepoveduje šolski pouk v ukrajinskem jeziku, kar zopet izrabljajo komunisti, ki opozarjajo na nacionalno svobodo v sovjetski Ukrajini. V Tarnopolu so aretirali nekega visokega ukrajinskega cerkvenega dostojanstvenika.

Bolgarski kralj Boris se bo ženil. Bolgarski kralj Boris III. se je zaročil z italijansko princezino Giovanno (Ivano). Poroko je dovolil papež, ker je princesa katoličanka, kralj pa pravoslavni. Papež je zahteval prvotno, da morajo biti vsi otroci katoličani. Nazadnje so Bolgari nekaj popustili, nekaj pa papež. Uravnali so se baje tako, da bo prestolonaslednik pravoslavne vere, ostali otroci pa katoliške. Meščanski listi so silno veseli tega dogodka. »Makedonija« pravi, da je to po vojni prvi vesel dan za Bolgarijo.

Nazaj prihajajo. Ferdinand Koburški, bivši bolgarski car, bi se rad vrnil v Bolgarijo in se bavil z znanstvom; Habsburžani bi radi prišli na Madžarsko in kraljevali in sedaj poročajo, da se vrne v Grčijo tudi bivši kralj Jurij. Jurij pravi: Moj povratek ne bo predstavljal premoči kake stranke ali tendence. Kdo ga vabi v Grčijo, iz tega ni jasno.

Obvezen nedeljski počitek v Švici. Švicarski narodni svet je sprejel zakon, po katerem se uvaja v trgovini in industriji obvezen nedeljski počitek. To je čudno, da je v razviti Švici

Knjige »Cankarjeve družbe«

za leto 1930/31, ki izidejo letos sredi oktobra, so sledeče:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1931. Vseboval bo polno zanimivih slik, proletarskih povesti in pesmi, poučnih razprav, potopisov itd.

2. Weiskopf: »Komur ni dana izbira.« Knjiga bo imela tri krasne povesti znamenitega češko-nemškega proletarskega pisatelja. Prevedel je knjigo Talpa.

3. Jože Kranjc: »Ljudje s ceste.« Izvirni roman, film dveh dni, v katerem bo čitatelj videl slike življenja brezposelnih in v največji bedi živčih delavcev.

4. »Poslednji dnevi.« To je v obliki povesti pisana zvezdoznanska razprava o postanku in umiranju zemlje. Napisal jo je znameniti francoski zvezdoznanelec Flammarion, priredil v slovenščini pisatelj Angelo Cerkevnik.

Vse 4 knjige bodo imele tudi krasno opremo. Zato, cenjeni čitatelji, kdor še ni član, ne šteti 20 Din. Ker te 4 knjige bodo vsakega zadovoljile.

mogoč obvezen nedeljski počitek, dočim se pri nas zlasti trgovci po kolonih plazijo okoli oblasti, da bi smeli imeti odprte svoje lokale 24 ur na dan in ob nedeljah in praznikih.

Amerika se boji sovjetske konkurence. Ni še dolgo od tega, ko so ameriške oblasti prepovedale sovjetskim ladjam iztovoriti les, češ, da je pride lan s prisilnim delom. V resnici pa zato, ker je bil ameriški lesni industriji transport mnogo cenejši ruskega lesa zelo neprijeten. Sedaj so pa na čikaški žitni borzi vzbudile novo ogorčenje ameriških žitnih magnatov velike ponudbe ruskega žita, po znatno nižji ceni, kar je imelo za posledico, da je tudi cena ameriškega žita morala pasti. Znano je, s kako trdovratnostjo in brezvestnostjo vzdržujejo ameriški žitni mogotci stabilnost cen svojega žita. Kadar imajo žita preveč in obstoji nevarnost, da bi mu cene padle, raje desetisoče ton žita sežgejo ali vržejo v morje, kakor pa, da bi cene znižali. Pa ti pridejo Rusi in ponujajo velike množine žita daleč pod ameriško ceno. To pravijo je dumping, baisse-spekulacija, ki jo je treba na vsak način preprečiti. Ameriški poljedelski minister Hyde poziva čikaško borzo, da spremeni svoj pravilnik v tem smislu, da se »sovražna« spekulacija Rusov onemogoči. Ameriško javno mnenje pa poziva, naj ne kupuje žita od države, v kateri prebivalstvo lakoto trpi. Zanimivo je, da se sočasno širijo vesti o lakoti v Rusiji. Teh poročil ni mogoče kontrolirati. V letih 1920—22, ko je v Rusiji res vladala lakota, tudi niso prodajali žita. Danes pa ga najbrže lahko, ker se način produkcije daleč loči od zapadnoevropskega in ker zasebnega prekupčevanja tam ne poznajo.

Papeško odlikovanje. Ameriški časopisi so polni hvale papežu, ker je odlikoval ameriškega žida Alberta Greenfielda s tem, da ga je imenoval komanderjem reda Pija IX in mu poslal tozadeven, z briljanti okrašen red, ker je žid daroval seminarju sv. Karla Boromejskega v Overbooku nove orglje.

Strašna železniška katastrofa v Parizu. Dne 3. oktobra se je dogodila v bližini pariške železniške postaje St. Lazaire strašna katastrofa, ki je zahtevala 10 mrtvih in 30 težko ranjenih. Trčila sta namreč dva osebna vlaka, pri čemur so bili trije vagoni popolnoma razbiti. V tistem trenutku, ko so potniki bežali preko tirov, pa je pripeljal ekspresni vlak, ki jih je še nekoliko povozil.

Kakor pred kratkim v Mariboru, je pred par dnevi v Katzelsdorfu na Sp. Avstrijskem nek 15 letni čuvaj vinograda ustrelil nekega 15 letnega dečka, ki je kradel grozdje.

Napad na banko. V podružnico »Zivnostenske banke« v Čelakovnicah pri Prazi je 1. oktobra vdrl nek neznanec, ustrelil tamošnjo uradnico in pobral iz blagajne 18.000 čehoslovških kron. Ušel je neopažen.

Novi davek v Mariboru.

Občinski svet mariborski je sklenil na zadnji seji nov davek na blagovni promet, ki bo pobiral le na železnici in pošti. S tem je za vselej pokopana namera, napraviti okoli Maribora carinski most, kakor se je prej nameravalo. Davek ima sledečo tarifo:

1. Za 100 kg Din 8.—: Tekstilno volneno in sukneno blago ter volnena roba, volneni in sukneni izdelki, volnene tkanine in pletenine vseh vrst itd. Svila in sorodno blago. Godbeni in glasbeni instrumenti, kakor klavirji, pianini, harmoniji, gramofoni, orkestroni, violine itd. ter njih sestavni deli. Ure vseh vrst. Potrebščine zlatarske in urarske stroke. Vse vrste orožja in razstreliva. Avtomobili, motorna kolesa ter njih sestavni deli. Vsi predmeti precizne mehanike, šivalni in pletilni stroji, pisalni in računski stroji, otroški vozički, železne blagajne. Radio aparati in njih sestavni deli. Fotografski aparati. Brušeno in luksusno steklo. Krzno in izdelki iz krzna. Pohištvo. Porcelanasti izdelki in predmeti. Kavčuk v kateremkoli stanju in njega izdelki. Klobučevinasti izdelki. Galanterijski izdelki in predmeti vseh vrst. Lekarniške in drogerijske potrebščine kakor kemikalije vseh vrst, kozmetična sredstva, dišave, toaletna in medicinska mila itd. Čaj, južno sadje, čajno in slično pecivo.

2. Za 100 kg Din 6.—: Aluminijasta in niklasta pločevina in vsi izdelki iz aluminija in nikla.

3. Za 100 kg Din 5.—: Medena, bakrena in cinkasta pločevina in vsi izdelki iz medenine in bakra. Papir vseh vrst (razen časopisnega) in izdelki.

4. Za 100 kg Din 4.—: Usnje in izdelki iz usnja. Elektromaterialji in sorodno blago, elektromotorji in akumulatorji in njih sestavni deli. Vse vrste stroji do teže 1000 kg in sestavni deli stroja. Razni aparati in njih sestavni deli. Bicikli in njih sestavni deli. Lesni izdelki kakor parketi, mizarški izdelki za stavbo, novi sodi in doge, kolarski izdelki itd. Steklo, kolikor ne spada pod tarifno postavko 1. Lončarski izdelki in predmeti. Vrvarski izdelki. Klobučevina. Pisarniške potrebščine vseh vrst. Špirt. Špecerija kakor melasa, sirup, kandis, vsi izdelki iz sladkorja kakor bonboni, sladkorčki itd. ter vse sladščice, čokolada, kaka, kava in kavni surogati vseh vrst, riževa moka, škrob vseh vrst, ostala špecerijska kolonialna roba itd. Jedilno olje. Lak in ferizeji. Ščetarsko blago. Pletarski izdelki. Tekstilno bombažno blago in bombažni izdelki.

5. Za 100 kg Din 3.—: Vse vrste meso, vse vrste živali. Vseh vrst sadje (izvzemši južno sadje). Kruh in slično pecivo ter vse testenine. Stročje vseh vrst, zelenjavo in sočivje vseh vrst, semena in oljasta semena vseh vrst. Surovo in kuhano maslo. Sir in slanina vsake vrste. Ribe in lupinarji vsake vrste. Jajca in vsa druga živila od živali in rastlin. Kvas, med, jedilna mast. Mast za mazanje in vse vrste olja za tehnične svrhe. Karbid, bencol, petrolej, nafta, surovo olje, vosek in vošeni izdelki. Navadno milo, ketrin in smole vseh vrst. Lubje in čreslo. Barve in barvila vseh vrst. Umetna gnojila. Vodovodni materialji. Rezan les (deske). Stroji težki od 1000 do 10.000 kg.

6. Za 100 kg Din 2.—: Surova ovčja volna in odpadki ovčje volne vseh vrst. Koprna, lan, zadnje predivo, jufa, preja, vse druge predilne rastline. Tesan les in leseni praži. Poljedelsko orodje. Mavec in trnje. Vse v kovinasto in železninarsko stroko spadajoče blago, v kolikor ni že navedeno v drugih tarifnih postavkah. Stroji s težo nad 10.000 kg.

7. Za 100 kg Din 0.50: Premog in drva. Cement, apno, gramoz, pesek, opeka, lomljeno kamenje. Okrogel les. Vsake vrste žito namenjeno predelavi (mletju). Vse vrste palčnega železa, traverze, črna in pocinkana pločevina, črna in pocinkana žica, vse vrste žičniki in strelna lenpenka. Sladkor surov in rafiniran ter sladkorna moka. Loj. Kokosovo olje. Bombažna preja in bombažna surovina.

8. Za 100 kg Din 1.—: Vsi predmeti, ki niso vsebovani v zgornjih tarifnih postavkah.

Za nobeno pošiljko ne more znašati davščina manj nego Din 1.—.

Teža se zaokroži tako, da se v vsakih začetih 10 kg vzame za polnih 10 kg. Teža izpod 50 kg se vzame za polnih 50 kg.

Poštarne pošiljke: Za poštarne pošiljke velja v svrhu poenostavljenja poslovanja naslednja tarifa: Pošiljka brez označbe vrednosti: do 5 kg Din 1.—, od 5 kg do 10 kg Din 1.50. Nad 10 kg Din 2.—.

Pošiljke z označbo vrednosti: ½% označene vrednosti.

27.000 granat in 500 zabojev s strelivom je eksplodiralo v vojnem skladišču v Lunevillu v Franciji. K sreči ni bilo človeških žrtev.

Veliko žrtev je zahteval orkan, ki je prošli teden divjal ob francoski zapadli obali. 60 ribiških ladij se je potopilo in 360 ljudi utonilo.

Ljubljana.

Ljubljanski Zoo so razpustili. V Ljubljani je obstojalo društvo, ki si je nabavilo že precej živali za ustanovitev živalskega vrta ali razstave. Odbor je sklenil, društvo razpustiti in oddati živali drugim vrtom v državi, ker mestna občina ni odstopila ribnika pod Tivoljem. Zdi se nam, da se je občina upirala, ker se boji prevelikih stroškov, če bi prevzela Zoo v svojo upravo in skrb.

Novo mesto.

Umril je v nedeljo v Novem mestu po daljšem bolehanju v 70. letu starosti g. Josip Zurc. Pokojnik se je bavil v prejšnjih letih s politiko, zlasti pa z gospodarskimi vprašanji. Rodbini izrekamo tem potom najiskrenejše sožalje.

Maribor.

Vsem strojnikom in kurjačem iz mariborske okolice. Težavna je pot, ki jo imamo pred seboj. Odstraniti je treba te protizakonite nedostatke v privatnih obratih. To nas je dovedlo v težke konflikte, ker smo se zavzeli za naše sotrpine. Vsi ti konflikti, katere so zakrivali podjetniki, so nas prisilili, da smo se obrnili na merodajne faktorje za posredovanje. Intervenirali smo za vsak slučaj posebej. Uspeli smo. Upamo, da bo to tudi v bodoče tako. Naprošamo Vas, tovariši, da nas podpirate in nam dobavljate materijal, mi, čeprav imamo dela čez glavo, bomo vedno vršili svojo dolžnost. Torej na skupno delo za naš dobrobit in za našo bodočnost!

Tegetthofova rojstna hiša — prodana. S to zadevo smo se bavili v predzadnji številki našega lista. Hišo se je sklenilo prodati na javni dražbi. Na to javno dražbo, ki se je vršila dne 26. septembra, pa je prišel samo en ponudnik, in sicer Oblastna hranilnica v Mariboru, ki je ponudila 350.000 Din. Nato se je vršila še istega dne izredna seja mestnega občinskega sveta, ki je to ponudbo z 22 glasovi, torej z večino glasov, odobrila. Rekli smo že v zadnji naši notici, da ni v interesu mestne občine, hišo zopet prodajati, ki jo je mestna občina že preje dvakrat prodala, temveč da bi jo naj mestna občina sama dala podreti in na novo zgraditi. Seveda je naš glas, gas vpijočega v puščavi, ki ga noče nikdo slišati. Hišo se je svoječasno prodalo za 50.000 zlatih kron, kar bi danes po valutnem razmerju odgovarjalo najmanj 550.000 Din. Pogoj je veljal že tedaj isti, t. j., da mora lastnik hišo podreti. Zatorej je bila hiša — četudi gre samo za stavbišče, ki pa je na enem najbolj prometnih mest — mnogo prepeconi prodana. To smo hoteli samo konstatirati, sicer pa je zaenkrat vsako nadaljnje debatiranje o tem predmetu odveč. — B.

Vsled polaganja plinskih cevi ostane Stolna ulica od 1. do 10. oktobra t. l. za vsak promet zaprta.

Gibanje nalezljivih boleznih v mestnem okolišju. Na nalezljivih boleznih so obbolele 4 osebe; na škrlatinki 1, davici 2, in šenu 1.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9. — Plačilne olajšave!

Opozorilo. Po Mariboru se širijo govornice, da je tržno nadzorništvo minuli petek konfisciralo nekemu dalmatincu na glavnem trgu pokvarjeno morsko ribo. Kakor sem izvedel, je to resnica, da je riba bila konfiscirana kot nezaužitna in pokvarjena, toda ne moji prodajalki, katera prodaja morske ribe na glav. trgu za moj račun, temveč enemu začetniku, kateri je šele dobil dovoljenje za prodajo morskih rib. Jaz trgujem z morskimi ribami v Mariboru čez devet let in še nikoli nisem prodal pokvarjene morske ribe, kar se meni kot strokovnjaku in poznavalcu morskih rib, tudi ne more zgoditi, ker dnevno prevajam sveže ribe v ledu z brzim vlakom in je izključno, da bi moja riba pri-

ČITAJTE „DELAVSKE POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POSTNI PREDAL 22

spela v Maribor pokvarjena, kar blagovoli spoštovana publika vzeti na znanje. Z odličnim spoštovanjem Veletrgovina z vinom **Josip Povodnik**,

Celje.

Predavanje o esperantu in pomenu tega mednarodnega, svetovnega, pomožnega jezika bo priredila Zveza Privatnih Nameščenecv Jugoslavije v Celju dne 8. t. m. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Delavske zbornice. Predaval bo g. prof. Skoberne. Predavanje bo vstopnine prosto in se ga more poleg članov Zveze udeležiti vsak interesent. Opozorjamo ob tej priliki tudi na to, da se začne v Celju v najkrajšem času esperantski tečaj, menda v okvirju esperantskega kluba.

Javna borza dela v Celju. Ponujeno delo: moškim: 3 konjskim hlapcem, 1 hlapcu za govejo živino, 3 poljskim delavcem, 2 kamnosekom, 1 kamnubrusaču, 1 pečarju, 1 lončarju, 1 kovaču, 2 mizarjem, 2 kolarjem, 2 sodarjem, 1 žagarju, 8 čevljarjem, 1 krojaču, 1 prodajalcu slaščič, 2 raznašalcem kruha, 1 strojniku, 12 vajencem; za v Francijo: 50 rudarjem. Ženskam: 3 kmečkimi gospodinjam, 26 kmečkimi deklam, 1 pletilki, 2 šiviljam perila, 1 natakariči, 1 gostil. kuharici, 2 delavkam, 3 kuharicam, 19 služkinjam, 2 sobaricam, 1 postrežnici, 3 varuškam, 4 vajencam.

Ruše.

Dne 4. t. m. se je vršil v gostilni Magdič sestanek Splošne delavske zveze s sledečim dnevnim redom: 1. Redukcija delavstva v tovarni za dušik; 2. Delo strokovnih organizacij ter delavski tisk. Poročal je s. Petejan iz Maribora. Udeležba članstva je bila proti pričakovanju zadovoljiva. Delavstvo je namreč vsled načina odpuščanja ob zadnji redukciji popolnoma

zbežano. Bojazen, da ne bo prišel še ta ali oni na indeks, da ne bo ta ali oni osumljen za komunista, prevladuje. Vendar je ruško delavstvo tudi to pot pokazalo, da se zaveda težkih nalog, katerim gredo nasproti. S. Petejan je v poldrugournem govoru obrazložil vzrok krize dela na svetovnem trgu in pri nas, podrobno obrazložil pomen svobodnih strokovnih organizacij za delavstvo in državo ter važnost razširjanja delavskega tiska. Govorniku so navzoči pazno sledili, ter se na koncu zborovanja do zadnjega pridružili naročnikom na naše delavske liste.

Odpuščeni delavci se deloma zopet vračajo na delo. Med drugimi tudi odpuščeni obratni zaupnik s. S. To je tudi edino pravilno, da se delavstvo zopet zaposli, ker se je po redukciji v tovarni uvedlo v več oddelkih 12, 16 in večurno delo. Mnogi se danes vprašujemo, zakaj so bile redukcije v takšnem obsegu sploh potrebne?

Kulturni pregled.

Pesnik Domjanič v Ljubljani. Pred več tedni je počastil rodoljubno Ljubljano s svojim posetom hrvatski pesnik doktor Dragutin plemeniti Domjanič de Zelina et Krče, imejitelj raznih redov, za književne zasluge, član jugoslovanske Akademije, predsednik Matice Hrvatske, predsednik zagrebškega Pen-kluba itd., itd. — Da bodo tudi naši čitatelji vedeli, kdo je ta g. Domjanič in zakaj ga je ofi-

cijelna Ljubljana tako pristrčno sprejela, citiramo odlomek njegove pesmi, objavljene v neki hrvaški reviji:

— Topovi grmijo!

So li že tukaj, od Nevce, ledene
oni, ki nesrečno so domovino
Nemcem izdali na milost — nemilost,
vse žive in brezbrojno mrtvih v boju.
Oni ki povsod, do najdalje Sibirije,
vstvarjajo bedo, obup in kletve,
v razvaline spreminjajo mirna žilišča
mečejo požar v dozorele žetve,
da je vzplamenelo, pogorišče ostalo
vse kar je Rusija nekdanj se zvalo.
Da vse zalil je ocean krvavi
koder so ti grozni polki teptali.

Da je g. Domjanič našel rimo na »kletve«, so morali »ti grozni polki« metati »požar v dozorele žetve«. Zato mu želimo še mnogo let kovati rime.

»Svoboda«, Oktoberska (10.) številka našega kulturnega mesečnika prinaša na uvodnem mestu sila zanimivo in močno aktualno razpravo o postanku italijanskega fašizma in o njegovem voditelju Mussoliniju; razprava je povzeta po knjigi bivšega italijanskega socialističnega poslanca Pietra Nennija. — Mile Klopčič nadaljuje esej o »Nemškem delavskem pesništvu« in obravnava svoja vzornika Alfonsa Petzolda in Maxa Barthele. Članek je pisan izredno živahno; pojasnju-

jejo ga prevodi iz pesnitev obeh pesnikov. — Londonova socialna povest »Odpadnik« se je v tej številki zaključila. — Angelo Cerkenik je narisal v »Kolobociju Megla« tip iz naše slovenske pisateljske družbe. — Filistrstvu v obraz bijejo »Čudni pregovori«. — Ostali del številke je posvečen drobnim vestem in organizaciji. Tudi ta številka ima isto pomanjkljivost, kot že par prejšnjih: ni ma niti ene slike.

Oktoberska številka bi bila v celoti prav dobra, če bi se vanjo ne vtihotapil neki stavek, ki se zdi na prvi mah prav nedolžen, ki pa v resnici ruši naše osnovane principe o umetnosti. »Svoboda« je bila doslej zmeraj zagovornica proletarske umetnosti in njena glasnica. Sedaj pa je v njej napisal neki anonimnež, ki najbrže še nikoli ni imel Marksa v rokah, o Golouhovi »Krizi« besede: »... bolj dnevno aktualen kot umetniško močan komad je napolnil gledališče.« (Str. 264.) Da je Golouhova »Križa« ne samo naša prva kolektivna drama, temveč prava proletarska umetnina, kakršnih imajo malo celo drugi narodi, tega mi ni treba več poudarjati in o tem so si edini vsi, ki zasledujejo razvoj domače in inozemske proletarske književnosti. Kako je prišel ta stavek v proletarski kulturni mesečnik, mi je docela nerazumljivo; zato pričakujemo vsi tisti, ki se kakorkoli vbadamo na polju proletarske kulture, v prihodnji številki »Svobode« urednikovo pojasnilo!

Talpa.

Zbirajte za tiskovni sklad

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoj**
14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio welt«. Naroča se Administration der »Radio welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Gramofone in šivalne stroje vseh vrst popravljaja najceneje meh. del.

Justin Gustinčič

Maribor, Tattenbachova ulica št. 14
Velika zaloga gramofonov in plošč znamke »Columbia« in več drugih znamk.

Naročajte
novo izišlo knjigo

„Taškent“ kruha bogato mesto

od Aleksandra Neverova. Prevod preskrbel I. Vuk. Knjiga je lepo opremljena v kartonskih platnicah in stane 17 Din, v platno vezana 28 Din. Dobi se pri založništvu mesečnika »Svoboda« Ljubljana in v vseh knjigarnah.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABE, Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravlja vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

V tekstilnem bazarju Vetrinjska ulica št. 15 Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. -- Oglejte si izložbe.

ČITAJTE!

novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha
KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

Pristopajte k zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din,
delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadruge.

VSE

za pisarno in za šolo!

V soboto, dne 13. septembra je bila otvorjena

NOVA TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljudske tiskarne Maribor na Slomškovem trgu 6

Vabimo vse, da poskusijo kupiti pri nas. Jamčimo dobro blago in konkurenčne cene!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon številka 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg številka 6.

Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.